

Nr 319.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till rese- och traktamentspenningar m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed

dels giva riksdagen tillkänna, att proposition i det under avd. Utgifterna: för flera huvudtitlar gemensamma frågor II, punkt 2, i bilaga till årets statsverksproposition omförmälda ärende angående förslag till nytt resereglemente ej kommer att avlåtats till den nu samlade riksdagen;

dels ock föreslå riksdagen att i övrigt bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Föredragande departementschefen, statsrådet Beskow anförde efter gemensam beredning med cheferna för övriga departement följande.

I det vid årets statsverksproposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, avd. Utgifterna: för flera huvudtitlar gemensamma frågor II, sid. 3, har min företrädare anfört, att de för revision av resereglementet tillkallade sakkunniga med skrivelse den 15 november 1920 avgivit förslag angående den höjning av förslagsanslagen till rese- och traktamentspenningar, som borde företagas, därest de utav de sakkunniga i deras kommande förslag till nytt resereglemente framlagda huvudgrunder för resekostnads- och traktamentsersättnings utgående komme att antagas. Enligt nämnda förslag borde i allmänhet anslagen för ifrågavarande ändamål från och med år 1922 höjas med sådana belopp, att anslagen komma att motsvara de verkliga utgifterna för år 1919, förhöjda med 50 procent. Emellertid ansåg departementschefen berörda fråga först efter det förslaget till nytt resereglemente blivit av de sakkunniga avgivet kunna av Kungl. Maj:t upptagas till slutlig prövning.

I enlighet med vad departementschefen sålunda anfört hava anslagen till rese- och traktamentspenningar för år 1922 i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående nytt resereglemente, i statsverkspropositionen allenast beräknats med vissa under de särskilda huvudtitlarna angivna belopp.

De sakkunniga hava sedermera avgivit sitt förslag till allmänt resereglemente, och har därefter ett större antal myndigheter inkommit med infordrade utlåtanden över förslaget. Åtskilliga av dessa myndigheter hava ifrågasatt lämpligheten av att under nuvarande ovissa ekonomiska situation, då livsmedels- och andra priser visa starkt fallande ten-

dens, utfärda nytt resereglemente med så väsentligt förhöjda traktamentsbelopp, som i förslaget avses, och hava dessa myndigheter på den grund ansett, att med slutligt fixerande av traktamentsbeloppen hellre borde anstå, tills mera stabila förhållanden i fråga om penningvärdet inträtt.

Vad sålunda av vissa myndigheter anförts är enligt min mening värt beaktande. I vilken grad prisfall på senare tid ägt rum, belyses av socialstyrelsens prisindexsiffror. Enligt socialstyrelsens utredning uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna, jämfört med prisförhållandena vid tiden närmast före världskrigets början, den 1 oktober 1920 till 181 procent och den 1 januari 1921 till 171 procent. Kostnadsökningen enbart ifråga om livsmedelsprisen (prisen på »födo- och njutningsämnen» enligt socialstyrelsens terminologi), vilka i hithörande avseende äro av större betydelse än de totala indextalen, har sedan 1919 års början uppgått till följande procenttal, nämligen:

den 1 januari 1919	223	procent
» 1 april »	227	»
» 1 juli »	218	»
» 1 oktober »	211	»
» 1 januari 1920	207	»
» 1 april »	187	»
» 1 juli »	187	»
» 1 oktober »	198	»
» 1 januari 1921	186	»
» 1 februari »	175	»
» 1 mars »	155	»

Socialstyrelsens utredning giver sålunda vid handen, att levnadskostnaderna under sista halvåret varit stadda i ett oavbrutet sjunkande, och att prisfallet i fråga om livsmedel, särskilt under sista månaden, varit synnerligen avsevärt.

De sakkunniga hava i sitt betänkande gjort gällande, att de nu utgående traktamentsbeloppen äro otillräckliga, samt att det, så som förhållandena vid tiden för förslagets framläggande gestaltade sig, i många fall torde vara ofrånkomligt, att vederbörande befattningshavare gjorde direkta förluster på tjänsteresor. Såväl av de sakkunniga som av åtskilliga myndigheter har framhållits, att 1907 års nu gällande resereglemente i flera hänseenden är föråldrat, icke anpassat efter kommunikationsväsendets nutida utveckling och jämväl i övrigt behäftat med väsentliga brister. Ehuru sålunda vissa olägenheter tvivelsutan

följa av det nu gällande resereglementets bibehållande och behov av nya bestämmelser i ämnet allmänt medgivits föreligga, torde dessa olägenheter likväl icke kunna anses så svåra eller behovet av nya bestämmelsers meddelande så trängande, att ej därmed kan anstå till följande år, om detta ur annan synpunkt befinnes böra ske. Då så är fallet, synes försiktigheten bjuda att uppskjuta frågans slutliga behandling i avbidan på inträdandet av mera stabila förhållanden i avseende å penningvärdet och varuprisen. Det starka prisfall på olika områden, som under de sista månaderna ägt rum, och den tendens till ytterligare prisfall, som gör sig gällande, måste antagas komma att efter hand öva inverkan jämväl på prisen för kost och logi. Vid sådant förhållande synas mig de nu utgående traktamentsbeloppen icke kunna anses vara så låga, att det är av de föreliggande förhållandena med nödvändighet betingat att nu vidtaga förhöjning av desamma. Starka skäl synas mig alltså föreligga att ytterligare ett år låta anstå med framläggande av definitivt förslag i ämnet.

På grund av vad sålunda anförts och då det under nuvarande statsfinansiella läge icke bör ifrågakomma att belasta statsverket med utgifter, som icke äro alldeles ofrånkomliga, anser jag icke heller tillräckliga skäl föreligga att nu föreslå någon ytterligare provisorisk förhöjning av de enligt resereglementet utgående dagtraktamentena, vilka efter dyrtidens inträdande två gånger blivit höjda.

Anslags-
beräkning.

Härefter återstår frågan om fixerande av de belopp, som under de särskilda huvudtitlarna böra äskas till förslagsanslagen till rese- och traktamentspenningar, vilka anslag, på sätt ovan omförmäls, i årets statsverksproposition i avvaktan på särskild proposition om nytt rese-reglemente allenast beräknats med vissa angivna belopp.

De sakkunniga hava i ovanberörda den 15 november 1920 avgivna förslag rörande erforderlig höjning av nämnda förslagsanslag anført bland annat följande:

Vid frågans bedömande borde ej förbises, att väsentligt förhöjd traktamentsersättning enligt resereglementet från och med den 1 mars 1920 utginge enligt kungörelsen den 27 februari samma år. Vid bestämmande av de för år 1921 föreslagna anslagsbeloppen till rese- och traktamentspenningar hade hänsyn ej tagits till berörda förhöjning av traktamentsersättningen, varom först senare under 1920 års riksdag särskild proposition av Kungl. Maj:t framlagts. Med åberopande av upprättade översikter rörande ifrågavarande anslag å de särskilda huvudtitlarna under åren 1917—1921 samt utgifterna å samma anslag under åren 1912—1919 framhöllo de sakkunniga, att de faktiska utgifterna å anslagen i mycket stor utsträckning överskridit de anslagna beloppen. Med hänsyn till den från och med den 1 mars

1920 inträdda förhöjningen av traktamentsersättningen, till vilken förhöjning, som sagt, någon hänsyn icke tagits vid bestämmande av anslagsbeloppen för år 1921, komme detta överskridande av anslagen otvivelaktigt att under åren 1920 och 1921 äga rum i än högre grad än förut. Beträffande höjningen av ifrågavarande anslag för år 1922 ansåge de sakkunniga det omöjligt att med någon grad av tillförlitlighet beräkna detta. Vid granskning av tablån över utgifterna å anslagen åren 1917 och 1918 funne man, att ökningen av utgifterna under sistnämnda år, under vilket den första provisoriska förhöjningen av traktamentsersättningen trädde i kraft från och med den 1 mars, å de olika huvudtitlarna varit mycket olika och växlande, i det att ökningen varierat mellan 5 och 185 procent, jämfört med närmast föregående år. Av de företedda översikterna kunde man endast draga den slutsatsen, att ökningen av statsverkets utgifter under dessa anslag år 1922 torde komma att bliva synnerligen betydande, vartill komme, att en högst avsevärd brist å anslagen från föregående år jämväl torde vara oundviklig. Den allmänna tendensen till stegring av hithörande utgifter, beroende, fränsett förhöjda traktamenten, bl. a. på förhöjning av biljettprisen på järnvägarna, förhöjda skjutstaxor och framför allt ständigt ökat antal ersättningsberättigade befattningshavare och därigenom också ökat antal tjänsteresor, torde därjämte alltjämt komma att göra sig gällande. Toge man hänsyn till alla ovannämnda på saken inverkan omständigheter, kunde de sakkunniga ej finna annat, än att för år 1922 en höjning av ifrågavarande anslag under de flesta huvudtitlarna med minst 50 procent av utgifterna å anslagen under år 1919 vore av behovet påkallad. Det vore ej osannolikt, att även en så väsentlig höjning skulle visa sig understiga de belopp, till vilka utgifterna under anslagen komme att uppgå. Med stöd av vad sålunda anförts hade de sakkunniga — med framhållande att frågan om förhöjningen av anslagen å utrikes- och försvarsdepartementens huvudtitlar på närmare angivna skäl undandroge sig de sakkunnigas bedömande och att nämnda två anslag därför endast mera godtyckligt kunnat till beloppet upptagas — kommit till det resultat, att summan av de särskilda huvudtitlarnas förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar, för år 1921 uppgående till 2,460,500 kronor, för år 1922 borde kunna beräknas till minst 4,5 miljoner kronor, motsvarande icke fullt 50 procent förhöjning av 1919 års faktiska utgifter å anslagen.

I årets statsverksproposition hava ifrågavarande anslag under de särskilda huvudtitlarna beräknats i enlighet med det av de sakkunniga framlagda förslaget utom beträffande tredje huvudtiteln. I fråga om denna hade de sakkunniga föreslagit ett belopp av 400,000 kronor, men i statsverkspropositionen (punkt 23, sid. 60—61) har anslaget till rese- och flyttningsersättning m. m. upptagits till endast 280,000 kronor.

I detta sammanhang ber jag få lämna en översikt över de under de särskilda huvudtitlarna för åren 1920 och 1921 anvisade anslagsbeloppen, summan utgifter å varje anslag under år 1920, det belopp, varmed varje anslag under år 1920 överskridits, samt de i årets statsverksproposition under resp. huvudtitlar förslagsvis beräknade beloppen för år 1922. Såväl utgifterna som de belopp, varmed överskridande av anslagen skett, hava upptagits med avrundade tal.

	Å r 1 9 2 0			Å r 1 9 2 1	Å r 1 9 2 2
	Anvisade anslag Kr.	Summa utgifter å anslagen Kr.	Överskridande av anslagen Kr.	Anvisade anslag Kr.	Beräknade anslags- belopp Kr.
Andra huvudtiteln	50,000	c:a 90,000	c:a 40,000	80,000	120,000
Tredje »	90,000	» 548,100	» 458,100	165,000	280,000
				Avd. Lantförsvaret	
Fjärde »	134,000	» 470,700	» 336,700	134,000	600,000
extra anslag	250,000	» 724,300	» 474,300	300,000	500,000
				Avd. Sjöförsvaret	
Femte »	55,500	» 111,000	» 55,500	55,500	300,000
extra anslag	56,000	» 36,400	—	56,000	50,000
				Femte huvudtiteln	
Sjätte »	300,000	» 845,100	» 545,100	400,000	900,000
				Sjätte huvudtiteln	
				50,000	50,000
Sjunde »	75,000	» 146,300	» 71,300	80,000	110,000
Åttonde »	75,000	» 240,700	» 165,700	110,000	200,000
Nionde »	710,000	» 1,164,000	» 454,000	1,000,000	1,250,000
Tionde »	—	—	—	30,000	50,000
Summa	1,795,500	4,376,600	2,600,700	2,460,500	4,410,000

Beträffande det under tredje huvudtiteln uppförda anslaget är att märka, att detsamma avser jämväl annat än ersättning för tjänstesor, vilket framgår redan av anslagets rubricering: »rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag». Vad angår hithörande anslag under fjärde huvudtiteln äro från och med år 1919 i riksstaten för ändamålet upptagna fyra särskilda anslag, nämligen å vardera av avdelningarna lantförsvaret och sjöförsvaret dels ett ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar dels ock å extra stat ett särskilt förslagsanslag till bestridande av kostnaderna för provisorisk förhöjning av traktamentsersättningen. Sistnämnda anslag å extra stat avse att tjäna såsom förstärkningsanslag icke blott till anslagen till rese- och traktamentspenningar utan även till ett flertal av huvudtitelns övriga anslag, från vilka även bestridas traktamentskostnader.

Av tablan framgår, att överskridande av samtliga ifrågavarande anslag under år 1920 ägt rum utom i fråga om ett anslag, näm-

ligen det å extra stat under fjärde huvudtiteln, avd. sjöförsvaret, uppförda förstärkningsanslaget. Av detta, som utgjorde 56,000 kronor, åtgick nämnda år endast ungefär 36,400 kronor, vadan en behållning av cirka 19,600 kronor uppkommit å detta anslag. Det överskridande av övriga anslag, som år 1920 ägde rum, uppgick således sammanlagt icke till det slutbelopp, som tablån härövan i sådant hänseende utvisar, utan efter avdrag av nämnda behållning till ungefär 2,581,100 kronor. Enligt vad jag hos riksräkenskapsverket inhämtat, är detta belopp dock icke att anse såsom fullt definitivt, enär budgetsredovisningen ännu icke föreligger avslutad, ehuru endast mindre differenser kunna förväntas uppstå.

Enligt det föreliggande förslaget till nytt resereglemente skulle, på sätt ovan omförmålt, traktamentsersättningen utgå med väsentligt förhöjda belopp. Därest proposition i ämnet icke avlåtes till innevarande års riksdag, ligger nära till hands att söka reducera de i statsverkspropositionen förslagsvis för ändamålet beräknade anslagsbeloppen. Tager man emellertid hänsyn till det betydande överskridande av anslagen, som ägt rum icke blott år 1920 utan ock föregående år, synas de beräknade beloppen i allmänhet ändock bliva behövliga för att bringa anslagsbeloppen i bättre överensstämmelse med utgifterna å anslagen. Summan av dessa utgifter utgjorde 1920 ungefär 4,376,600 kronor, under det att de för år 1922 under de särskilda huvudtitlarna beräknade beloppen sammanlagt uppgå till 4,410,000 kronor, således föga mera än utgiftsbeloppet för år 1920. Då så är förhållandet, finner jag det knappast kunna ifrågasättas att minska de beräknade beloppen, allra helst om man tillika tager hänsyn till den allmänna tendens till stegring av hithörande utgifter, vilken, på sätt de sakkunniga framhållit, kan förväntas alltjämt göra sig gällande. Som emellertid de beräknade beloppen grunda sig på utgifterna å anslagen år 1919, men uppgift numera föreligger även i fråga om utgifterna under år 1920, synes det mig riktigare, att anslagsbeloppen fördelas med hänsyn till dessa. Tager man sistnämnda års utgifter till utgångspunkt för bedömande av anslagsbehovet, finner man, att jämkningar i fråga om beloppen under vissa huvudtitlar lämpligen kunna ske, i det vissa beräknade anslagsbelopp synas böra ökas och andra åter minskas. Beträffande anslaget under tredje huvudtiteln har i statsverkspropositionen för ändamålet äskats ett belopp av 280,000 kronor. Beaktar man emellertid, att utgifterna å anslaget under senare år uppgått, år 1918 till 317,000 kronor, år 1919 till 296,000 kronor och år 1920 till 548,000 kronor, allt i runda tal angivet, och då därtill kommer, att enligt det till riksdagen framlagda

förslaget till ny förordning angående ersättning för tjänsteresor och förflyttningskostnader åt lönade diplomatiska och konsulära tjänstemän högst väsentligt höjda traktamentsbelopp skulle komma att utgå, synes det mig vara tydligt, att det äskade beloppet behöver höjas till bättre överensstämmelse med utgifterna å anslaget. Anslaget kan med iakttagande härav lämpligen fixeras till 550,000 kronor.

De under sjunde och åttonde huvudtitlarna beräknade anslagsbeloppen torde även lämpligen böra höjas, liksom ock det beräknade extra förstärkningsanslaget under fjärde huvudtiteln, avd. Lantförsvaret. Däremot torde de under andra, femte och nionde huvudtitlarna beräknade beloppen, liksom ock under fjärde huvudtiteln det beräknade ordinarie anslaget under avd. Lantförsvaret och båda anslagen under avd. Sjöförsvaret kunna i motsvarande mån nedsättas. Beträffande anslagen under de två återstående huvudtitlarna torde de beräknade beloppen kunna bibehållas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag ifrågavarande anslag ämpligen kunna bestämmas till följande belopp, nämligen:

under andra	huvudtiteln	kronor	100,000
» tredje	»	»	550,000
» fjärde	»	avd. Lantförsvaret	}	475,000
			»
» »	»	» Sjöförsvaret	}	110,000
			»
» femte	»	»	850,000
» sjätte	»	»	50,000
» sjunde	»	»	150,000
» åttonde	»	»	240,000
» nionde	»	»	1,175,000
» tionde	»	»	50,000

Summa kronor 4,410,000.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen

dels giva riksdagen tillkänna, att proposition i det under avd. »Utgifterna: för flera huvudtitlar gemensamma frågor» II, punkt 2, i bilaga till årets statsverksproposition omförmälda ärende angående förslag till nytt resereglemente ej kommer att avlåtats till den nu samlade riksdagen;

dels ock — med ändring av den i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln, punkten 23, gjorda framställning om förhöjning av det ordinarie förslagsanslaget till rese- och flyttningersättning m. m. — föreslå riksdagen besluta,

1) att ordinarie förslagsanslagen till *rese- och traktamentspenningar* skola i riksstaten för år 1922 uppföras med följande belopp, nämligen:

under andra	huvudtiteln	kronor	100,000
» fjärde	»	avd. Lantförsvaret	»	475,000
» »	»	» Sjöförsvaret	»	110,000
» femte	»	»	850,000
» sjätte	»	»	50,000
» sjunde	»	»	150,000
» åttonde	»	»	240,000
» nionde	»	»	1,175,000
» tionde	»	»	50,000

2) att ordinarie förslagsanslaget under tredje huvudtiteln till *rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag* skall i riksstaten för år 1922 upptagas med kronor 550,000

3) att å *extra* stat för år 1922 under fjärde huvudtiteln till *höjning av dagtraktamenten* anvisa två förslagsanslag å följande belopp, nämligen

avd. Lantförsvaret	kronor	625,000
» Sjöförsvaret	»	35,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Martin Philipson.